

PHILOSOPHICAL ISSUES OF PRESERVING NATIONAL VALUES IN THE ERA OF GLOBALIZATION

Gulzoda Uzoqova

PhD candidate, Department of Social Sciences

Karshi State University

Email: gulzodauzakova@gmail.com

Karshi, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: globalization, national values, national identity, historical memory, spirituality, state policy, national idea, education of the younger generation, philosophy, public movement.

Received: 01.11.25

Accepted: 02.11.25

Published: 03.11.25

Abstract: This article analyzes the philosophical foundations of preserving national values in the context of globalization and their role in the life of society. National values are highlighted as an integral part of the historical experience, cultural memory and understanding of national identity of the nation. The study reveals the impact of the globalization process on national values, modern strategies for its protection, and ways to form national values in the minds of the younger generation from a scientific perspective.

GLOBALLASHUV DAVRIDA MILLIY QADRIYATLARNI ASRASHNING FALSAFIY MASALALARI

Gulzoda Uzoqova

Qarshi davlat universiteti

Ijtimoiy fanlar kafedrasida tayanch doktorant

gulzodauzakova@gmail.com

Qarshi, O'zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: globallashuv, milliy qadriyatlar, milliy o'zlik, tarixiy xotira, ma'naviyat, davlat siyosati, milliy g'oya, yosh avlod tarbiyasi, falsafa, jamoatchilik harakati.

Annotatsiya: Mazkur maqolada globallashuv sharoitida milliy qadriyatlarni asrashning falsafiy asoslari va ularning jamiyat hayotidagi o'rni tahlil qilinadi. Milliy qadriyatlar millatning tarixiy tajribasi, madaniy xotirasi va milliy o'zligini anglashning ajralmas qismi sifatida yoritiladi. Tadqiqotda globallashuv jarayonining milliy qadriyatlarga

ta'siri, uni himoya qilishning zamonaviy strategiyalari, yosh avlod ongida milliy qadriyatlarni shakllantirish yo'llari ilmiy nuqtai nazardan ochib beriladi.

ФИЛОСОФСКИЕ ПРОБЛЕМЫ СОХРАНЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ В ЭПОХУ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Гулзода Узакова

Докторант кафедры социальных наук

Каришинский государственный университет

Электронная почта: gulzodauzakova@gmail.com

Кариши, Узбекиста

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: глобализация, национальные ценности, национальная идентичность, историческая память, духовность, государственная политика, национальная идея, воспитание подрастающего поколения, философия, общественное движение.

Аннотация: В статье анализируются философские основы сохранения национальных ценностей в условиях глобализации и их роль в жизни общества. Национальные ценности рассматриваются как неотъемлемая часть исторического опыта, культурной памяти и понимания национальной идентичности нации. В исследовании с научной точки зрения раскрывается влияние процесса глобализации на национальные ценности, современные стратегии их сохранения и пути формирования национальных ценностей в сознании молодого поколения.

Kirish. Globallashuv davri har bir millat hayotida yangi imkoniyatlar bilan birga murakkab chaqiriq va tahdidlarni ham yuzaga keltirmoqda. Xususan, bu jarayon madaniy qadriyatlar, milliy o'zlik va tarixiy xotira uchun jiddiy sinov bo'lib xizmat qilmoqda. Axborot texnologiyalari rivoji, madaniyatlararo aloqalarning kuchayishi, umumjahon iste'mol madaniyatining ommalashishi ko'plab milliy qadriyatlarni siqib chiqarmoqda yoki ularni zamonaviy hayotdan chetlab qo'ymoqda. Shu bois, globallashuv sharoitida milliy qadriyatlarni asrab-avaylash, ularni zamonaviy talablarga mos tarzda rivojlantirish va avlodlar ongiga singdirish dolzarb falsafiy masalaga aylanib bormoqda.

Milliy qadriyatlar millatning asrlar davomida shakllangan urf-odatlar, an'analari, tili, dini, san'ati va madaniy xotirasining mujassam ko'rinishidir. Bu qadriyatlar milliy o'zlikni anglashning, xalq birligini mustahkamlashning, yosh avlod tarbiyasining va jamiyatning barqaror taraqqiyotining asosi bo'lib xizmat qiladi. Shu sababli milliy qadriyatlarni globallashuv tahdidlaridan himoya qilish va ularni yangi sharoitga moslashtirish har bir millatning eng ustuvor vazifalaridan biri sifatida qaraladi.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Milliy qadriyatlarni asrab-avaylash, ularni boyitib kelgusi avlodlarga yetkazish — bu milliy gʻurur, oʻzlikni anglash va mustaqillikni mustahkamlash yoʻlidagi eng muhim vazifadir.

Globallashuv jarayoni nafaqat iqtisodiy yoki texnologik sohalarda, balki maʼnaviyat va madaniyat sohasida ham keskin oʻzgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Bu oʻzgarishlar milliy qadriyatlarga ikki yoʻnalishda taʼsir koʻrsatmoqda: bir tomondan, milliy qadriyatlar global maydonda tanitilish, targʻib qilinish imkoniyatiga ega boʻlayotgan boʻlsa, boshqa tomondan, milliy oʻzlikka yot boʻlgan gʻoyalar, isteʼmol madaniyati va gʻarbona turmush tarzi milliy qadriyatlarni soya ostida qoldirishga urinmoqda.

Maqolaning dolzarbligi shundan iboratki, globallashuv sharoitida milliy qadriyatlarni asrash masalasi nafaqat Oʻzbekiston, balki butun dunyo xalqlari uchun umumiy ahamiyatga ega boʻlib bormoqda. Shu sababli bu masalani chuqur tahlil qilish, uni ilmiy-nazariy jihatdan asoslash va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish bugungi kunning eng muhim vazifalaridan biri boʻlib qolmoqda.

Globallashuv jarayonida milliy qadriyatlarni asrash va rivojlantirish masalasi koʻplab falsafiy, madaniyatshunoslik, siyosiy va pedagogik manbalarda keng yoritilgan boʻlib, bu yoʻnalishda milliy va xorijiy adabiyotlarda muhim ilmiy qarashlar shakllangan.

Zamonaviy adabiyotlar orasida Z.X. Kasimova, M.M. Mirqosimova, F.F. Rasulova kabi pedagog-psixologlarning “Umumiy pedagogika va psixologiya” darsligi milliy qadriyatlarni yoshlar ongiga singdirishning pedagogik-psixologik metodlarini yoritadi. Shuningdek, M.Maxsudovanning “Muloqot psixologiyasi” asari milliy qadriyatlar va madaniyatlararo muloqot oʻzaro bogʻliqligini ochib beradi.

Oʻzbekiston Respublikasining “Milliy qadriyatlarni asrash va rivojlantirish boʻyicha davlat dasturi”, “Maʼnaviyat va maʼrifat markazi” tomonidan chop etilgan uslubiy qoʻllanmalar va targʻibot materiallari esa milliy qadriyatlarni himoya qilishning huquqiy va amaliy asoslarini belgilab beradi. Ushbu hujjatlar milliy qadriyatlarni globallashuv tahdidlaridan himoya qilishning real strategiyalarini ishlab chiqishda asos boʻlib xizmat qiladi.

Umuman olganda, yuqorida koʻrib chiqilgan manbalar globallashuv sharoitida milliy qadriyatlarni asrash masalasining nazariy va amaliy asoslarini aniqlash, mavjud strategiyalarni baholash va yangi yoʻnalishlarni ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Natija va muhokamalar. Olib borilgan tahlillar va izlanishlar natijasida globallashuv sharoitida milliy qadriyatlarni asrash va rivojlantirish jarayoni murakkab va koʻp qirrali ijtimoiy-falsafiy hodisa ekanligi aniqlandi. Tadqiqot davomida milliy qadriyatlarni himoya qilishning

falsafiy asoslari, globallashuv jarayonining milliy qadriyatlarga ta'siri va milliy qadriyatlarni saqlash bo'yicha samarali strategiyalar tizimli ravishda o'rganildi.

Milliy qadriyatlar milliy o'zlikni anglash va jamiyat taraqqiyotining poydevori ekanligi tasdiqlandi. Tadqiqot davomida milliy qadriyatlar xalqning tarixiy xotirasi, madaniy o'zligi va jamiyatning ma'naviy kuchini belgilovchi asosiy omil sifatida shakllanishi aniqlangani ilmiy jihatdan muhim natija bo'ldi.

Globallashuv jarayonining milliy qadriyatlarga ikki tomonlama ta'siri ochib berildi. Bir tomondan, globallashuv milliy qadriyatlarni xalqaro maydonda tanitish, milliy madaniyatlarni boshqa xalqlarga yetkazish imkoniyatini yaratmoqda. Boshqa tomondan esa, globallashuv milliy qadriyatlarni yot g'oyalar, iste'mol madaniyati va standartlashgan hayot tarzi ostida siqib chiqarishga urinmoqda.

Milliy qadriyatlarni asrash bo'yicha davlat siyosati va jamoatchilik harakati uyg'unligi zarur ekani aniqlandi. Tadqiqotda O'zbekiston tajribasi misolida milliy qadriyatlarni asrash bo'yicha davlat dasturlari, qonunlar va jamoatchilik tashabbuslari o'zaro uyg'unlikda faoliyat olib borishi zarurligi asoslandi.

Yosh avlod ongida milliy qadriyatlarni shakllantirish strategiyasi ishlab chiqilishi lozimligi ta'kidlandi. So'rovnoma va kuzatuvlar natijalariga ko'ra, milliy qadriyatlarni yoshlar ongiga singdirish bo'yicha ta'lim tizimi, ommaviy axborot vositalari, madaniyat markazlari va oilaviy tarbiya o'zaro bir-birini to'ldiruvchi tizim sifatida faoliyat yuritishi lozim.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, milliy qadriyatlarni globallashuv tahdidlaridan himoya qilish masalasi nafaqat ijtimoiy yoki madaniy, balki falsafiy nuqtai nazardan ham muhim ahamiyatga ega. Milliy qadriyatlar — bu xalqning tarixiy tajribasi, milliy o'zlikni anglash yo'lidagi merosi bo'lib, uni yo'qotish jamiyatning ma'naviy tanazzuliga olib kelishi mumkin. Shu sababli globallashuv tahdidlariga qarshi milliy qadriyatlarni mustahkamlash bo'yicha ilmiy asoslangan strategiyalar ishlab chiqish dolzarb vazifa sifatida namoyon bo'lmoqda.

Tadqiqot natijalari milliy qadriyatlarni saqlash bo'yicha nafaqat davlatning, balki har bir fuqaroning, har bir oilaning, har bir jamoatchilik tashkilotining mas'uliyatini oshirish zarurligini ko'rsatdi. Chunki milliy qadriyatlarni faqat davlat siyosati orqali emas, balki jamiyatning barcha bo'g'inlari birgalikda asrab-avaylashga erishishi mumkin.

Globallashuv davrida milliy qadriyatlarni asrashning falsafiy masalalarini o'rganishga qaratilgan ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, milliy qadriyatlar millatning tarixiy tajribasi, ma'naviy boyligi va o'zligini anglashining ajralmas qismi sifatida jamiyat taraqqiyotida muhim o'rin tutadi. Globallashuv jarayonlari milliy qadriyatlarga ikki yo'nalishda ta'sir

ko'rsatmoqda: bir tomondan, milliy madaniyatlarni xalqaro miqyosda tanitish imkoniyatlarini yaratmoqda, ikkinchi tomondan esa, ularni yo'qotish xavfini kuchaytirmoqda.

O'zbekiston tajribasi shuni ko'rsatdiki, milliy qadriyatlarni asrash bo'yicha davlat siyosati, jamoatchilik faoliyati va ta'lim tizimi o'zaro uyg'unlikda faoliyat yuritishi lozim. Shu bois milliy qadriyatlarni himoya qilish bo'yicha ishlab chiqilgan strategiyalar nafaqat nazariy asosga, balki amaliy mexanizmlarga ega bo'lishi zarur.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, globallashuv sharoitida milliy qadriyatlarni asrash masalasi faqat tarixiy qarzдорlikni ado etish emas, balki xalqning ma'naviy barqarorligi, milliy o'zligini anglash va jamiyatning mustahkam taraqqiyoti uchun strategik vazifa sifatida qaralishi zarur. Shu bois bu yo'nalishda olib borilayotgan ilmiy izlanishlar, davlat siyosati va jamoatchilik tashabbuslarini yanada takomillashtirish, zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish bugungi kunning dolzarb vazifasi bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston uchun. — Toshkent: O'zbekiston, 2017.
2. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. — Toshkent: O'zbekiston, 1997.
3. Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. — Toshkent: 1992.
4. Fitrat A. Milliy ruh va uning asoslari. — Toshkent: 1923.
5. Ibn Sino. Axloqiy risolalar. — Toshkent: Fan, 1980.
6. Beruniy A. Tanlangan asarlar. — Toshkent: Fan, 1975.
7. Kasimova Z.X., Mirqosimova M.M., Rasulova F.F. Umumiy pedagogika va psixologiya. — Toshkent: Ilm, ziyo, zakovat, 2022.
8. Maxsudova M. Muloqot psixologiyasi. — Toshkent: Turon-Iqbol, 2006.
9. Globalization and National Identity // Philosophical Review. — 2020.
10. Cultural Heritage and Modernization // International Journal of Philosophy and Culture. — 2019.
11. O'zbekiston Respublikasi qonuni "Milliy qadriyatlarni asrash va rivojlantirish bo'yicha davlat dasturi". — Toshkent, 2018.
12. Ma'naviyat va ma'rifat markazi materiallari. — Toshkent, 2020.